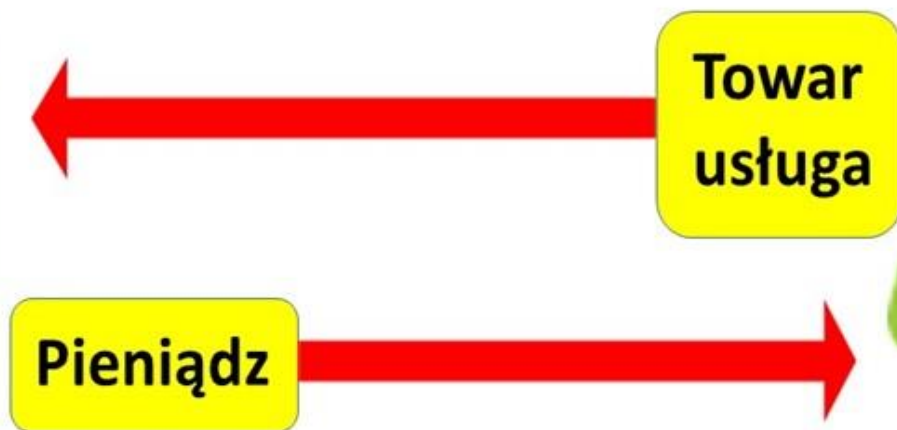
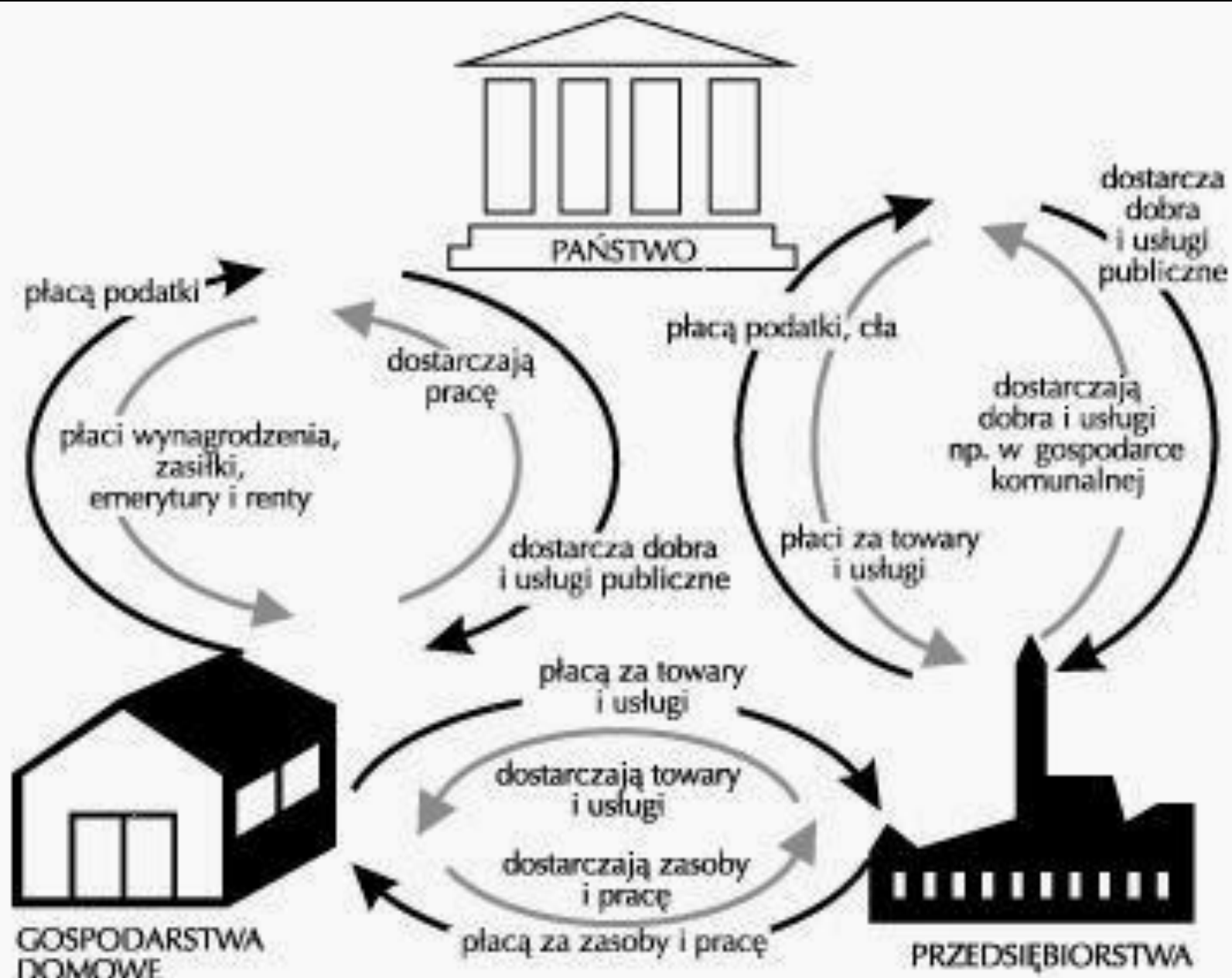

Wprowadzenie do prawa finansów publicznych

Finanse

- finanse oznaczają całokształt działalności polegającej na gromadzeniu i wydatkowaniu środków pieniężnych, czyli, dysponowaniu tymi środkami;
- **finanse polegają w szczególności na:**
 - pobieraniu wpłat i dokonywaniu wypłat;
 - przechowywaniu środków pieniężnych;
 - przesuwaniu środków pieniężnych w obrębie poszczególnych podmiotów;
 - ujmowaniu wydatków i dochodów, przychodów i rozchodów w rachunkowości i sprawozdawczości finansowej;
 - poddawaniu ich kontroli i analizie;
- dzielą się na finanse publiczne oraz finanse prywatne

Finanse publiczne

- polegają na gromadzeniu i wydatkowaniu środków pieniężnych przez podmioty prawa publicznego;
- są domeną działalności państwa i jego organów, jednostek samorządu terytorialnego i ich organów, a także innych podmiotów prawa publicznego;
- wiążą się z koniecznością zaspokajania mniej lub bardziej szeroko rozumianych potrzeb społecznych, w tym zadań publicznych; zadania te charakteryzują się tym, że, co do zasady, nie mogą być zaspokajane w sposób indywidualny, lecz w sposób zbiorowy (społeczny)

Finanse publiczne

Podstawowe kwestie związane z finansami publicznymi normuje **ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych** (tekst jedn.:Dz.U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.)

Zakres przedmiotowy u. f. p. – art. 1

Ustawa określa:

- 1) zakres i zasady działania oraz organizację jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych;
- 2) zakres i zasady działania agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej i państwowych funduszy celowych;
- 3) zasady funkcjonowania jednostek sektora finansów publicznych w zakresie gospodarki finansowej;
- 4) zasady i tryb kontroli procesów związanych z gromadzeniem i rozdysponowywaniem środków publicznych oraz gospodarowaniem mieniem;
- 5) zasady zarządzania państwowym długiem publicznym oraz procedury ostrożnościowe i sanacyjne;
- 6) zasady i tryb opracowywania oraz uchwalania **Wieloletniego Planu Finansowego Państwa**;
- 7) zasady i tryb opracowywania oraz uchwalania **wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego**;
- 8) **zasady i tryb sporządzania budżetu państwa w układzie zadaniowym**;
- 9) zakres i szczegółowość oraz zasady i tryb planowania, uchwalania i wykonywania budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- 10) szczególne zasady rachunkowości, planowania i sprawozdawczości obowiązujące w sektorze finansów publicznych;
- 11) **zasady gospodarowania środkami publicznymi pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych**;
- 12) zasady kontroli zarządczej i audytu wewnętrznego oraz koordynacji kontroli zarządczej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych.

Zakres podmiotowy u. f. p. – art. 4

1. Przepisy ustawy stosuje się do:

- 1) **jednostek sektora finansów publicznych;**
- 2) **innych podmiotów w zakresie, w jakim wykorzystują środki publiczne lub dysponują tymi środkami.**

2. Przepisy dotyczące jednostek samorządu terytorialnego stosuje się odpowiednio do związków metropolitalnych oraz związków gmin i powiatów

Normatywne ujęcie finansów publicznych-art. 3 u. f. p.

Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowywaniem, w szczególności:

- 1) gromadzenie dochodów i przychodów publicznych;
- 2) wydatkowanie środków publicznych;
- 3) finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa;
- 4) zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne;
- 5) zarządzanie środkami publicznymi;
- 6) zarządzanie długiem publicznym;
- 7) rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

**„Nie ma czegoś takiego
jak publiczne pieniądze.
Jeśli rząd mówi, że
komuś coś da, to znaczy,
że zabierze tobie, bo
rząd nie ma żadnych
własnych pieniędzy”**

Margaret Thatcher

Środki publiczne – art. 5 u. f. p.

1. Środkami publicznymi są:

1) dochody publiczne;

2) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA);

2a) środki, o których mowa w art. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2017 r. poz. 1376 i 1475);

3) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, inne niż wymienione w pkt 2;

4) przychody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych pochodzące:

a) ze sprzedaży papierów wartościowych,

b) z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego,

c) ze spłat pożyczek i kredytów udzielonych ze środków publicznych,

d) z otrzymanych pożyczek i kredytów,

e) z innych operacji finansowych;

5) przychody jednostek sektora finansów publicznych pochodzące z prowadzonej przez nie działalności oraz pochodzące z innych źródeł.

Ogólne kategorie środków publicznych

Dochody publiczne – art. 5 ust. 2 u. f. p.

- 1) **daniny publiczne**, do których zalicza się: podatki, składki, opłaty, wpłaty z zysku przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa oraz banków państwowych, a także inne świadczenia pieniężne, których obowiązek ponoszenia na rzecz państwa, jednostek samorządu terytorialnego, państwowych funduszy celowych oraz innych jednostek sektora finansów publicznych wynika z odrębnych ustaw;
- 2) **inne dochody budżetu państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych należne na podstawie odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych;**
- 3) **wpływy ze sprzedaży wyrobów i usług świadczonych przez jednostki sektora finansów publicznych;**
- 4) **dochody z mienia jednostek sektora finansów publicznych, do których zalicza się w szczególności:**
 - a) wpływy z umów najmu, dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze,
 - b) odsetki od środków na rachunkach bankowych,
 - c) odsetki od udzielonych pożyczek i od posiadanych papierów wartościowych,
 - d) dywidendy z tytułu posiadanych praw majątkowych;
- 5) **spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej na rzecz jednostek sektora finansów publicznych;**
- 6) **odszkodowania należne jednostkom sektora finansów publicznych;**
- 7) **kwoty uzyskane przez jednostki sektora finansów publicznych z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji;**
- 8) **dochody ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw, niestanowiące przychodów w rozumieniu ust. 1 pkt 4 lit. a i b.**

Przychody publiczne

- art. 5 ust. 1 pkt 4 u. f. p.
przychody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych pochodzące:
 - a) ze sprzedaży papierów wartościowych,
 - b) z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego,
 - c) ze spłat pożyczek i kredytów udzielonych ze środków publicznych,
 - d) z otrzymanych pożyczek i kredytów,
 - e) z innych operacji finansowych;
- art. 5 ust. 1 pkt 5 u. f. p.
przychody jednostek sektora finansów publicznych pochodzące z prowadzonej przez nie działalności oraz pochodzące z innych źródeł;
- art. 5 ust. 1a u. f. p.
do przychodów budżetu państwa, o których mowa w ust. 1 pkt 4 lit. e, zalicza się także środki przekazane z rachunków depozytowych Ministra Finansów, o których mowa w art. 83a, na inne rachunki Ministra Finansów.

Dochody a przychody

DOCHODY

- bezzwrotne (ostateczne, definitywne);
- raz pobrane z danego źródła, więcej do tego źródła nie wracają;
- trwale zasilają w środki finansowe

PRZYCHODY

- wiążą się z określonymi operacjami finansowymi o charakterze zwrotnym;
- charakter czasowy, wyjątkowy i uzupełniający;
- tymczasowo zasilają w środki finansowe;
- są związane z rozchodami

Środki publiczne pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi

Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej

- środki te przekazywane z corocznego **budżetu ogólnego Unii Europejskiej**, który stanowi odrębny od budżetów państw członkowskich plan finansowy dochodów i wydatków Unii Europejskiej;
- budżet ogólny Unii Europejskiej jest uchwalany oraz wykonywany na podstawie **Perspektywy Finansowej** przez właściwe organy Unii Europejskiej (siedmioletni plan finansowy Unii Europejskiej, aktualnie obowiązuje **Perspektywa Finansowa na lata 2014-2020**)

Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej

- środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego;
- środki przeznaczone na realizację programów przedakcesyjnych oraz Programu Środki Przejściowe;
- **środki na realizację wspólnej polityki rolnej;**
- środki przeznaczone na realizację programów w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna;
- środki przeznaczone na realizację programów, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1638/2006 z dnia 24 października 2006 r. określającym przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (Dz. Urz. UE L 310 z 09.11.2006, str. 1.) oraz programów Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa;
- środki przeznaczone na realizację Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych;
- środki Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym;
- środki pochodzące z instrumentu "Łącząc Europę", o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiającym instrument "Łącząc Europę", zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylającym rozporządzenia (WE) nr 680/2007 i (WE) nr 67/2010 (Dz. Urz. UE L 348 z 20.12.2013, str. 129, ze zm.);
- inne środki.

Niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA)

- Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
- Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy;
- Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2004-2009;
- Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2004-2009.

Inne środki zagraniczne

- środki pochodzące od innych podmiotów zagranicznych, które nie podlegają zwrotowi;
- środki pochodzące z Unii Europejskiej nieobjęte jej budżetem;
- odszkodowania z zagranicy;
- darowizny z zagranicy.

Przeznaczenie środków publicznych

– art. 6 ust. 1 u. f. p.

Rozchody publiczne – art. 6 ust. 2 u. f. p.

Rozchodami publicznymi są:

- 1) spłaty otrzymanych pożyczek i kredytów;
- 2) wykup papierów wartościowych;
- 3) udzielone pożyczki i kredyty;
- 4) płatności wynikające z odrębnych ustaw, których źródłem finansowania są przychody z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa;
- 5) inne operacje finansowe związane z zarządzaniem długiem publicznym i płynnością;
- 6) płatności związane z udziałami Skarbu Państwa w międzynarodowych instytucjach finansowych.

Wydatki a rozchody

WYDATKI

- procesy rozdysponowywania środków publicznych niezaliczonych do rozchodów publicznych;
- nakłady na wykonywanie zadań publicznych;
- bezzwrotne, definitywne i ostateczne

ROZCHODY

- oznaczają pewne „wypływy” z budżetu państwa albo z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ;
- charakter zwrotny;
- skorelowane z przychodami, gdyż kreują je

Zalecana literatura

- Z. Ofiarski, K. Sawicka, W. Miemiec, M. Karlikowska, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Wrocław 2010;
- L. Lipiec-Warzecha, *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Warszawa 2011;
- *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, red. W. Misiąg, Warszawa 2015;
- E. Chojna-Duch, *Podstawy finansów publicznych i prawa finansowego*, Warszawa 2011;
- *Prawo finansowe*, red. R. Mastalskie, E. Fojcik – Mastalska, Warszawa 2013